

Επενδύοντας στη φυγή: Η διαρροή επιστημόνων από την Ελλάδα την εποχή της παγκοσμιοποίησης

Λόης Λαμπριανίδης

Τα τελευταία χρόνια, και ειδικότερα κατά την τελευταία 20ετία, η διεθνής μετανάστευση επιστημόνων από την Ελλάδα έχει αυξηθεί, ενώ μπορεί κανείς να υποθέσει ότι το φαινόμενο αυτό θα ενταθεί στο μέλλον λόγω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης στη χώρα. Ο στόχος αυτής της εισήγησης είναι τριπλός:

- Πρώτον, επιχειρεί να παρουσιάσει τα βασικά χαρακτηριστικά του φαινομένου και να περιγράψει το προφίλ των εμπλεκόμενων ατόμων. Σε καμία περίπτωση αυτός ο πληθυσμός δεν είναι ομοιογενής, καθώς αναδεικνύονται δύο πόλοι: από τη μία πλευρά μία «ελίτ» και από την άλλη ένα «επιστημονικό προλεταριάτο».
- Δεύτερον, αποσκοπεί στην εξήγηση των δομικών αιτιών και των επιπτώσεων του φαινομένου της διαρροής επιστημονικού προσωπικού, καθώς αυτό συνήθως αφορά την μετανάστευση από λιγότερο αναπτυγμένα κράτη προς τα αναπτυγμένα. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξηγηθεί ο λόγος που η Ελλάδα «υποφέρει» από τη διεθνή μετανάστευση επιστημόνων, παρόλο που συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο αναπτυγμένων κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο. Υποστηρίζουμε ότι αυτό συνιστά, πρωτίστως, αποτέλεσμα της χαμηλής ζήτησης για πτυχιούχους και όχι της υψηλής προσφοράς επιστημόνων στην ελληνική αγορά εργασίας.
- Τρίτον, υποστηρίζουμε ότι το φαινόμενο της διεθνούς μετανάστευσης επιστημόνων είναι επίσης δυνατόν να επιφέρει και κάποια θετικά αποτελέσματα για τις χώρες αποστολής υψηλά εκπαιδευμένων ατόμων, όπως είναι και η Ελλάδα, όχι μόνο στην περίπτωση που τα άτομα αυτά επαναπατρίζονται μόνιμα ή για μεγάλα χρονικά διαστήματα, αλλά ακόμη και στην περίπτωση που τελικώς επιλέγουν να παραμείνουν στο εξωτερικό. Παρόμοια είναι, εξάλλου, η κατάσταση και για άλλες περιφερειακές χώρες της ΕΕ.

Η εισήγηση στηρίζεται σε μία εκτεταμένη εμπειρική έρευνα (2.734 ερωτηματολόγια) η οποία διεξήχθη στο διάστημα Μάιος 2009 - Φεβρουάριος 2010 με τη συμμετοχή Ελλήνων επιστημόνων που ζουν και εργάζονται σήμερα στο εξωτερικό ή εργάστηκαν εκεί για τουλάχιστον ένα χρόνο και σήμερα έχουν επιστρέψει στη χώρα. Μάλιστα, αποτελεί την πρώτη σχετική μελέτη για την περίπτωση της Ελλάδας.